

Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna

Undertecknade regeringar, som är medlemmar av Europarådet, som beaktar den allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna som antagits av Förenta nationernas generalförsamling den 10 december 1948, som beaktar att denna förklaring syftar till att trygga ett universellt och verksamt erkännande och iakttagande av de rättigheter som där angetts, som beaktar att Europarådets syfte är att uppnå en fastare enhet mellan dess medlemmar och att ett av medlen att fullfölja detta syfte är att bevara och utveckla de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, som bekräftar sin djupa tro på de grundläggande friheterna som utgör själva grundvalen för rättvisa och fred i världen och som bäst bevaras, å ena sidan, genom verklig politisk demokrati samt, å den andra, genom en gemensam grundsyn på och respekt för de mänskliga rättigheterna, på vilka de förlitar sig, samt såsom regeringar i europeiska stater vilka besjålas av samma anda och äger ett gemensamt arv i sina politiska traditioner, sina ideal, sin frihet och sin grundläggande rättuppfattning och är beslutna att vidta de första åtgärderna ägnade att åstadkomma en kollektiv garanti för vissa av de rättigheter som angetts i den allmänna förklaringen, har kommit överens om följande.

Artikel 1 - Skyldighet att respektera de mänskliga rättigheterna

De höga fördragsslutande parterna skall garantera var och en, som befinner sig under deras jurisdiktion, de fri- och rättigheter som anges i avdelning I i denna konvention.

AVDELNING I - RÄTTIGHETER OCH FRIHETER

Artikel 2 - Rätt till livet

1. Envars rätt till livet skall skyddas genom lag. Ingen skall avsiktligt berövas livet utom för att verkställa domstols dom i de fall då han dömts för brott som enligt lag är belagt med sådant straff.
2. Ingen skall anses ha berövats livet i strid med denna artikel, när detta är en följd av våld som var absolut nödvändigt
  - a) för att försvara någon mot olaglig våldsgärning,
  - b) för att verkställa en laglig arrestering eller för att hindra någon som lagligen är berövad friheten att undkomma,
  - c) för att i laglig ordning stävja upplopp eller uppror.

Artikel 3 - Förbud mot tortyr

Ingen får utsättas för tortyr eller omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning.

Artikel 4 - Förbud mot slaveri och tvångsarbete

1. Ingen får hållas i slaveri eller trældom.
2. Ingen får tvingas att utföra tvångsarbete eller annat påtvingat arbete.
3. Med "tvångsarbete eller annat påtvingat arbete" enligt denna artikel förstås inte
  - a) arbete som vanligtvis utkrävs av den som är frihetsberövad i enlighet med berästämlelserna i artikel 5 i denna konvention eller som är villkorligt frigiven från sådant frihetsberövande,
  - b) tjänstgöring av militär art eller, i länder där samvetsbetänkligheter mot sådan tjänstgöring beaktas, tjänstgöring som i dessa fall utkrävs i stället för militär värnpliktstjänstgöring,
  - c) tjänstgöring som utkrävs när nödläge eller olycka hotar samhällets existens eller välfärd,
  - d) arbete eller tjänstgöring som ingår i de normala medborgerliga skyldigheterna.

Artikel 5 - Rätt till frihet och säkerhet

1. Var och en har rätt till frihet och personlig säkerhet. Ingen får berövas friheten utom i följande fall och i den ordning som lagen föreskriver
  - a) när någon är lagligen berövad friheten efter fällande dom av behörig domstol,
  - b) när någon är lagligen arresterad eller på annat sätt berövad friheten, antingen därför att han underlåtit att uppfylla en domstols lagligen meddelade föreläggande eller i syfte att säkerställa ett fullgörande av någon i lag föreskriven skyldighet,
  - c) när någon är lagligen arresterad eller på annat sätt berövad friheten för att ställas inför behörig rättslig myndighet såsom skäligen misstänkt för att ha begått ett brott, eller när det skäligen anses nödvändigt att hindra honom från att begå ett brott eller att undkomma efter att ha gjort detta,
  - d) när en underårig genom ett lagligen meddelat beslut är berövad friheten för att undergå skyddsuffostran eller för att inställas inför behörig rättslig myndighet,
  - e) när någon är lagligen berövad friheten för att förhindra spridning av smittosam sjukdom eller därför att han är psykiskt sjuk, alkoholmissbrukare, missbrukare av droger eller lösdrivare,
  - f) när någon är lagligen arresterad eller på annat sätt berövad friheten för att förhindra att han obehörigen reser in i landet eller som ett led i ett förfarande som rör hans utvisning eller utlämning.
2. Var och en som arresteras skall utan dröjsmål och på ett språk som han förstår underrättas om skälen för åtgärden och om varje anklagelse mot honom.
3. Var och en som är arresterad eller på annat sätt berövad friheten i enlighet med vad som sagts under punkt 1.c skall utan dröjsmål ställas inför domare eller annan ämbetsman, som enligt lag får fullgöra dömande uppgifter, och skall vara berättigad till rättegång inom skäligen tid eller till frigivning i avvaktan på rättegång. För frigivning får krävas att garantier ställs för att den som frigives inställer sig till rättegången.
4. Var och en som berövas friheten genom arrestering eller på annat sätt skall ha rätt att påfordra att domstol snabbt prövar lagligheten av frihetsberövandet och beslutar att frige honom, om frihetsberövandet inte är lagligt.
5. Var och en som arresterats eller på annat vis berövats friheten i strid med bestämmelserna i denna artikel skall ha rätt till skadestånd.

Artikel 6 - Rätt till en rättvis rättegång

1. Var och en skall, vid prövningen av hans civila rättigheter och skyldigheter eller av en anklagelse mot honom för brott, vara berättigad till en rättvis och offentlig förhandling inom skäligen tid och inför en oavhängig och opartisk domstol, som upprättats enligt lag. Domen skall avkunnas offentligt, men pressen och allmänheten får utestängas från förhandlingen eller en del därav av hänsyn till den allmänna moralen, den allmänna ordningen eller den nationella säkerheten i ett demokratiskt samhälle, eller då minderårigas intressen eller skyddet för parternas privatliv så kräver eller, i den mån domstolen finner det strängt nödvändigt, under särskilda omständigheter när offentlighet skulle skada rättvisans intresse.
2. Var och en som blivit anklagad för brott skall betraktas som oskyldig till dess hans skuld lagligen fastställts.
3. Var och en som blivit anklagad för brott har följande minimirättigheter
  - a) att utan dröjsmål, på ett språk som han förstår och i detalj, underrättas om innebörden av och grunden för anklagelsen mot honom,
  - b) att få tillräcklig tid och möjlighet att förbereda sitt försvar,
  - c) att försvara sig personligen eller genom rättegångsbiträde som han själv utsett eller att, när han saknar tillräckliga medel för att betala ett rättegångsbiträde, erhålla ett sådant utan kostnad, om rättvisans intresse så fordrar,
  - d) att förhöra eller låta förhöra vittnen som åberopas mot honom samt att själv få vittnen inkallade och förhörda under samma förhållanden som

vittnen åberopade mot honom,

e) att utan kostnad bistås av tolk, om han inte förstår eller talar det språk som begagnas i domstolen.

Artikel 7 - Inget straff utan lag

1. Ingen får fällas till ansvar för någon gärning eller underlåtenhet som vid den tidpunkt då den begicks inte utgjorde ett brott enligt nationell eller internationell rätt. Inte heller får ett strängare straff utmätas än som var tillämpligt vid den tidpunkt då brottet begicks.

2. Denna artikel skall inte hindra lagföring och bestraffning av den som gjort sig skyldig till en handling eller underlåtenhet som då den begicks var brottslig enligt de allmänna rättsprinciper som erkänns av civiliserade stater.

Artikel 8 - Rätt till skydd för privat- och familjeliv

1. Var och en har rätt till respekt för sitt privat- och familjeliv, sitt hem och sin korrespondens.

2. Offentlig myndighet får inte inskränka åtnjutande av denna rättighet annat än med stöd av lag och om det i ett demokratiskt samhälle är nödvändigt med hänsyn till statens säkerhet, den allmänna säkerheten, landets ekonomiska välbefinnande eller till förebyggande av oordning eller brott eller till skydd för hälsa eller moral eller för andra personers fri- och rättigheter.

Artikel 9 - Tankefrihet, samvetsfrihet och religionsfrihet

1. Var och en har rätt till tankefrihet, samvetsfrihet och religionsfrihet; denna rätt innefattar frihet att byta religion eller tro och frihet att ensam eller i gemenskap med andra, offentligt eller enskilt, utöva sin religion eller tro genom gudstjänst, undervisning, sedvänjor och ritualer.

2. Friheten att utöva sin religion eller tro får endast underkastas sådana inskränkningar som är föreskrivna i lag och som i ett demokratiskt samhälle är nödvändiga med hänsyn till den allmänna säkerheten eller till skydd för allmän ordning, hälsa eller moral eller till skydd för andra personers fri- och rättigheter.

Artikel 10 - Yttrandefrihet

1. Var och en har rätt till yttrandefrihet. Denna rätt innefattar åsiktsfrihet samt frihet att ta emot och sprida uppgifter och tankar utan offentlig myndighets inblandning och oberoende av territoriella gränser. Denna artikel hindrar inte en stat att kräva tillstånd för radio-, televisions- eller biografteater.

2. Eftersom utövandet av de nämnda friheterna medför ansvar och skyldigheter, får det underkastas sådana formföreskrifter, villkor, inskränkningar eller straffpåföljder som är föreskrivna i lag och som i ett demokratiskt samhälle är nödvändiga med hänsyn till statens säkerhet, till den territoriella integriteten eller den allmänna säkerheten, till förebyggande av oordning eller brott, till skydd för hälsa eller moral eller för annans goda namn och rykte eller rättigheter, för att förhindra att förtroliga uppgifter sprids eller för att upprätthålla domstolarnas auktoritet och opartiskhet.

Artikel 11 - Frihet att delta i sammankomster och föreningsfrihet

1. Var och en har rätt till frihet att delta i fredliga sammankomster samt till föreningsfrihet, inbegripet rätten att bilda och ansluta sig till fackföreningar för att skydda sina intressen.

2. Utövandet av dessa rättigheter får inte underkastas andra inskränkningar än sådana som är föreskrivna i lag och som i ett demokratiskt samhälle är nödvändiga med hänsyn till statens säkerhet eller den allmänna säkerheten, till förebyggande av oordning eller brott, till skydd för hälsa eller moral eller till skydd för andra personers fri- och rättigheter. Denna artikel hindrar inte att det för medlemmar av de väpnade styrkorna, polisen eller den statliga förvaltningen görs lagliga inskränkningar i utövandet av de nämnda rättigheterna.

Artikel 12 - Rätt att ingå äktenskap

Giftasvuxna män och kvinnor har rätt att ingå äktenskap och bilda familj i enlighet med de nationella lagar som reglerar utövandet av denna rättighet.

Artikel 13 - Rätt till ett effektivt rättsmedel

Var och en, vars i denna konvention angivna fri- och rättigheter kränkts, skall ha tillgång till ett effektivt rättsmedel inför en nationell myndighet och detta även om kränkningen förövats av någon under utövning av offentlig myndighet.

Artikel 14 - Förbud mot diskriminering

Åtnjutandet av de fri- och rättigheter som anges i denna konvention skall säkerställas utan någon åtskillnad såsom på grund av kön, ras, hudfärg, språk, religion, politisk eller annan åskådning, nationellt eller socialt ursprung, tillhörighet till nationell minoritet, förmögenhet, börd eller ställning i övrigt.

Artikel 15 - Avvikelse från konventionsförpliktelse vid nödläge

1. Under krig eller i annat allmänt nödläge som hotar nationens existens får en hög fördragsslutande part vidta åtgärder som innebär avvikelser från dess skyldigheter enligt denna konvention i den utsträckning som det är oundgängligen nödvändigt med hänsyn till situationens krav, under förutsättning att dessa åtgärder inte strider mot landets övriga förpliktelser enligt den internationella rätten.

2. Inga inskränkningar får med stöd av denna bestämmelse göras i artikel 2, utom i fråga om dödsfall till följd av lagliga krigshandlingar, eller i artiklarna 3, 4 (punkten 1) och 7.

3. En hög fördragsslutande part som begagnar sig av rätten att göra avvikelse från denna konvention skall hålla Europarådets generalsekreterare fullt underrättad om de åtgärder som vidtagits i sådant hänseende och om skälen för dessa. Den höga fördragsslutande parten skall också underrätta Europarådets generalsekreterare om när dessa åtgärder har upphört att gälla och konventionens bestämmelser åter blivit fullt tillämpliga.

Artikel 16 - Inskränkningar i utlännings politiska verksamhet

Ingenting i artiklarna 10, 11 och 14 får anses hindra de höga fördragsslutande parterna från att införa inskränkningar i utlännings politiska verksamhet.

Artikel 17 - Förbud mot missbruk av rättigheter

Ingenting i denna konvention får tolkas så att det medför en rätt för någon stat, grupp eller person att bedriva verksamhet eller utföra handling som syftar till att utplåna någon av de fri- och rättigheter som angetts i konventionen eller till att inskränka dem i större utsträckning än vad som medgetts där.

Artikel 18 - Begränsning av användningen av inskränkningar i rättigheter

De inskränkningar som medgetts enligt denna konvention beträffande de där upptagna fri- och rättigheterna får inte tillämpas annat än i de syften för vilka de medgetts.

AVDELNING II - EUROPEISKA DOMSTOLEN FÖR DE MÄNSKLIGA RÄTTIGHETERNA

Artikel 19 - Upprättande av domstolen

För att säkerställa att de förpliktelser fullgörs som de höga fördragsslutande parterna åtagit sig genom konventionen och protokollen till denna skall en europeisk domstol för de mänskliga rättigheterna upprättas, nedan kallad "domstolen". Den skall verka på permanent grundval.

Artikel 20 - Antal ledamöter

Domstolen skall bestå av lika många ledamöter som höga fördragsslutande parter.

Artikel 21 - Villkor för ämbetet

1. Domstolens ledamöter skall vara moraliskt oförvitliga och skall antingen uppfylla de villkor som erfordras för utnämning till högre domarebefattningar eller vara rättslärda med erkänd kompetens.
2. Ledamöterna skall tjänstgöra i sin personliga egenskap.
3. Under sin mandattid får ledamöterna inte åta sig uppdrag som är oförenliga med deras oavhängighet och opartiskhet eller med de krav som ett heltidsämbete ställer; alla frågor som rör tillämpningen av denna punkt skall avgöras av domstolen.

Artikel 22 - Val av ledamöter

1. Domstolens ledamöter väljs, en för varje hög fördragsslutande part, av den parlamentariska församlingen med en majoritet av antalet avgivna röster och från en lista över tre kandidater som nominerats av den höga fördragsslutande parten.
2. Samma ordning skall iaktas vid utnämning av nya ledamöter av domstolen om nya höga fördragsslutande parter ansluter sig och när ledigblivna platser skall besättas.

Artikel 23 - Mandattid

1. Domstolens ledamöter väljs för en tid av sex år. De får omväljas. Mandatet för hälften av de ledamöter som valts vid det första valet skall dock upphöra efter tre år.
2. De ledamöter, vilkas mandattid skall upphöra efter den inledande treårsperioden, skall utses genom lottdragning av Europarådets generalsekreterare omedelbart efter deras val.
3. I syfte att säkerställa att så vitt möjligt halva antalet ledamöter förnyas vart tredje år, får den parlamentariska församlingen, innan ett senare val genomförs, besluta att mandattiden för en eller flera av de ledamöter som skall väljas skall omfatta en annan period än sex år; dock får denna period inte överstiga nio år och inte understiga tre år.
4. I sådana fall där fråga är om mer än en mandattid och den parlamentariska församlingen tillämpar föregående punkt, skall fördelningen av mandattider verkställas genom lottdragning av Europarådets generalsekreterare omedelbart efter det att valet ägt rum.
5. En ledamot av domstolen, som utsetts att efterträda en ledamot vars mandattid inte gått ut, skall inneha uppdraget under återstoden av företrädarens mandattid.
6. Ledamöternas mandattid skall upphöra när de uppnår 70 års ålder.
7. Ledamöterna innehar sitt uppdrag till dess att de blir ersatta. De skall dock fullfölja handläggningen av sådana mål som redan påbörjats.

Artikel 24 - Entledigande

En domstolsledamot får inte entledigas från sitt ämbete om inte de andra ledamöterna med två tredjedels majoritet beslutar att han inte längre uppfyller de villkor som uppställts.

Artikel 25 - Kansli och föredragande jurister

Domstolen skall ha ett kansli vars uppgifter och organisation skall fastställas i domstolens arbetsordning. Domstolen skall biträdas av jurister som föredragande.

Artikel 26 - Domstolen i plenum

Domstolen i plenum skall

- a) välja ordförande och en eller två vice ordförande för en treårsperiod; de får omväljas,
- b) inrätta kamrar för en bestämd tid,
- c) välja ordförande till domstolens kamrar; de får omväljas,
- d) utfärda arbets- och rättegångsordning för domstolen och
- e) välja kanslichef samt en eller flera ställföreträdare.

Artikel 27 - Kommittéer, kamrar och stor sammansättning ("Grand Chamber")

1. Domstolen skall vid handläggningen av mål som hänskjutits till den sammanträdade i kommittéer sammansatta av tre ledamöter, i kamrar sammansatta av sju ledamöter och i stor sammansättning med sjutton ledamöter. Domstolens kamrar skall tillsätta kommittéer för en bestämd tid.
2. Den ledamot som valts för den stat som är part i ett mål eller, om det inte finns någon sådan eller om denne inte kan delta, en person som staten utser, skall sitta med som självskriven ledamot i kammaren och vid prövning av mål i stor sammansättning.
3. Domstolen i stor sammansättning skall även innefatta domstolens ordförande, vice ordförande, ordförande i kamrarna och andra ledamöter som valts enligt domstolens arbetsordning. När ett mål hänskjutits till domstolen i stor sammansättning enligt artikel 43, får ingen ledamot från den kammare som meddelat domen delta, med undantag av kammarens ordförande och den ledamot som satt som domare för den stat som var part i målet.

Artikel 28 - Beslut av kommittéer om avvisande av klagomål

En kommitté får enhälligt avvisa eller avskryva ett enskilt klagomål enligt artikel 34 om ett sådant beslut kan fattas utan ytterligare prövning. Beslutet är slutgiltigt.

Artikel 29 - Beslut av kamrar om upptagande av klagomål till prövning samt avgöranden i sak

1. Om inget beslut har fattats enligt artikel 28, skall en kammare besluta om att ta upp enskilda klagomål enligt artikel 34 till prövning och i sådant fall avgöra målet i sak.
2. En kammare skall besluta om att ta upp mellanstatliga klagomål enligt artikel 33 till prövning och i sådant fall avgöra målet i sak.
3. Beslut om att ta upp ett klagomål till prövning skall fattas särskilt om inte domstolen i undantagsfall beslutar annat.

Artikel 30 - Hänskjutande till domstolen i stor sammansättning

Om ett pågående mål i en kammare ger upphov till en allvarlig fråga som rör tolkningen av konventionen eller protokollen till denna eller om avgörandet av en fråga i en kammare kan leda till ett resultat som strider mot en tidigare dom av domstolen, får kammaren när som helst, innan den meddelar sin dom, hän- skjuta målet till domstolen i stor sammansättning, om inte någon av parterna i målet motsätter sig detta.

Artikel 31 - Behörighet för domstolen i stor sammansättning

I stor sammansättning skall domstolen

- a) avgöra klagomål som anförts enligt artikel 33 eller artikel 34 när en kammare har hänskjutit målet enligt artikel 30 eller när målet har hänskjutits till den enligt artikel 43 och
- b) behandla framställningar om rådgivande yttranden enligt artikel 47.

Artikel 32 - Domstolens behörighet

1. Domstolen är behörig i alla frågor som rör tolkningen och tillämpningen av konventionen och protokollen till denna vilka hänskjuts till den enligt artiklarna 33, 34 och 47.
2. Om en tvist uppkommer rörande domstolens behörighet, skall domstolen avgöra frågan.

Artikel 33 - Mellanstatliga mål

En hög fördragsslutande part får till domstolen hänskjuta ett påstående om brott mot bestämmelserna i konventionen och i protokollen till denna begånget av en annan hög fördragsslutande part.

Artikel 34 - Enskilda klagomål

Domstolen får ta emot klagomål från enskilda personer, icke- statliga organisationer eller grupper av enskilda personer, som påstår sig av någon av de höga fördragsslutande parterna ha utsatts för en kränkning av någon av de i konventionen eller i protokollen till denna angivna rättigheterna. De höga fördragsslutande parterna förbinder sig att inte på något sätt förhindra ett effektivt utövande av denna klagerätt.

Artikel 35 - Villkor för upptagande av mål till prövning

1. Ett mål får anhängiggöras hos domstolen först när alla nationella rättsmedel har uttömts i enlighet med den internationella rättens allmänt erkända regler, och senast sex månader från den dag då det slutgiltiga beslutet meddelades.
2. Domstolen får inte ta upp ett enskilt klagomål enligt artikel 34 till behandling som
  - a) är anonymt eller
  - b) väsentligen innefattar samma omständigheter som redan prövats av domstolen eller redan hänskjutits till internationell undersökning eller reglering i annan form och som inte innehåller nya relevanta upplysningar.
3. Domstolen skall avvisa varje enskilt klagomål enligt artikel 34, som domstolen anser vara oförenligt med bestämmelserna i denna konvention och i protokollen till denna, eller uppenbart ogrundat eller utgöra ett missbruk av rätten att klaga.
4. Domstolen skall avvisa varje klagomål som den inte anser sig behörig att pröva enligt denna artikel. Den får göra detta på vilket stadium som helst av förfarandet.

Artikel 36 - Intervention av tredje part

1. I alla mål inför en kammare eller inför domstolen i stor sammansättning skall en hög fördragsslutande part, vars medborgare är klagande, ha rätt att avge skriftliga yttranden och att delta i förhandlingarna.
2. Domstolens ordförande får för att tillgodose intresset av en god rättskipning inbjuda varje hög fördragsslutande part, som inte är part i förfarandet, eller varje annan person som berörs än klaganden, att avge skriftliga yttranden eller delta i förhandlingarna.

Artikel 37 - Avskrivning av klagomål

1. Domstolen får på varje stadium av förfarandet besluta att avskryva ett mål om de faktiska omständigheterna leder till slutsatsen att
  - a) klaganden inte har för avsikt att fullfölja sitt klagomål eller
  - b) frågan har lösts eller
  - c) det av någon annan av domstolen konstaterad anledning inte längre är befogat att fortsätta prövningen av klagomålet.Domstolen skall dock fortsätta prövningen av klagomålet om respekten för de mänskliga rättigheterna, sådana de definierats i denna konvention och i protokollen till denna, så kräver.
2. Domstolen får besluta att återuppta ett klagomål till behandling om den anser att omständigheterna föranleder en sådan åtgärd.

Artikel 38 - Prövning av målet och förlikning

1. Om klagomålet tas upp till behandling, skall domstolen
  - a) fullfölja prövningen av målet tillsammans med parternas företrädare och vid behov göra en utredning; de berörda staterna skall på alla sätt underlätta att utredningen kan genomföras effektivt,
  - b) ställa sig till parternas förfogande i syfte att nå en förlikning grundad på respekten för de mänskliga rättigheterna, sådana de definierats i denna konvention och i protokollen till denna.
2. Handläggningen enligt punkt 1.b skall vara konfidentiell.

Artikel 39 - Förlikning

Om en förlikning uppnås, skall domstolen avskryva målet genom ett beslut som endast skall uppta en kortfattad redogörelse för de faktiska omständigheterna och för den lösning som nåtts.

Artikel 40 - Offentliga förhandlingar och tillgång till handlingar

1. Förhandlingar skall vara offentliga om inte domstolen i undantagsfall beslutar annat.
2. Handlingar som givits in till kanslichefen skall vara tillgängliga för allmänheten om inte domstolens ordförande beslutar annat.

Artikel 41 - Skälig gottgörelse

Om domstolen finner att ett brott mot konventionen eller protokollen till denna ägt rum och om den berörda höga fördragsslutande partens nationella rätt endast till en del medger att gottgörelse lämnas, skall domstolen, om så anses nödvändigt, tillerkänna den förfördelade parten skälig gottgörelse.

Artikel 42 - Kamrarnas domar

Kamrarnas domar skall bli slutgiltiga i enlighet med bestämmelserna i artikel 44, punkt 2.

Artikel 43 - Hänskjutande till domstolen i stor sammansättning

1. Var och en av parterna i målet får inom en period av tre månader från den dag då kammaren meddelat dom i undantagsfall begära att målet skall hänskjutas till domstolen i stor sammansättning.
2. En särskild avdelning med fem ledamöter av domstolen i stor sammansättning skall bevilja en sådan begäran om målet ger upphov till en allvarlig fråga som rör tolkningen eller tillämpningen av konventionen eller protokollen till denna eller rör en allvarlig fråga av stor allmän betydelse.

3. Om avdelningen beviljar begäran, skall domstolen i stor sammansättning avgöra målet genom dom.

Artikel 44 - Slutliga domar

1. Dom som meddelas av domstolen i stor sammansättning är slutgiltig.
2. Dom som meddelas av en kammare blir slutgiltig
  - a) när parterna förklarar att de inte kommer att begära att målet hänskjuts till domstolen i stor sammansättning eller
  - b) tre månader efter den dag då domen meddelades, om hänskjutande till domstolen i stor sammansättning inte har begärts eller
  - c) när panelen i domstolen i stor sammansättning avslår en begäran om hänskjutande enligt artikel 43.
3. Den slutgiltiga domen skall offentliggöras.

Artikel 45 - Skäl för domar och beslut

1. Skäl skall anges för domar samt för beslut om att uppta ett mål till prövning eller avvisa det.
2. Om en dom helt eller delvis inte ger uttryck för ledamöternas enhälliga uppfattning, har varje ledamot rätt att avge sin särskilda mening.

Artikel 46 - Bindande kraft och verkställighet av domar

1. De höga fördragsslutande parterna förbinder sig att rätta sig efter domstolens slutgiltiga dom i varje mål där de är parter.
2. Domstolens slutgiltiga dom skall överlämnas till ministerkommittén, som skall övervaka dess verkställande.

Artikel 47 - Rådgivande yttranden

1. På begäran av ministerkommittén får domstolen avge rådgivande yttranden i rättsfrågor avseende tolkningen av konventionen och protokollen till denna.
2. Dessa yttranden får inte avse frågor om innehållet i eller omfattningen av de rättigheter och friheter som upptagits i avdelning I i konventionen och i protokollen till denna och inte heller någon annan fråga till vilken domstolen eller ministerkommittén kan ha att ta ställning till följd av ett sådant förfarande som kan komma att inledas enligt konventionen.
3. Ministerkommitténs beslut att begära ett rådgivande yttrande av domstolen fattas med en majoritet av de ledamöter som är berättigade att sitta med i kommittén.

Artikel 48 - Domstolens behörighet att avge rådgivande yttranden

Domstolen avgör om en begäran från ministerkommittén om ett rådgivande yttrande faller inom domstolens behörighet enligt artikel 47.

Artikel 49 - Skäl för rådgivande yttranden

1. Skäl skall anges för domstolens rådgivande yttranden.
2. Om ett yttrande helt eller delvis inte ger uttryck för ledamöternas enhälliga uppfattning, har varje ledamot rätt att avge sin särskilda mening.
3. Domstolens rådgivande yttranden skall överlämnas till ministerkommittén.

Artikel 50 - Domstolens utgifter

Domstolens utgifter skall bekostas av Europarådet.

Artikel 51 - Privilegier och immunitet för domstolens ledamöter

Domstolens ledamöter har under utövandet av sitt ämbete rätt till de privilegier och den immunitet som anges i artikel 40 i Europarådets stadga och i de avtal som ingåtts i enlighet med den artikeln.

AVDELNING III - DIVERSE BESTÄMMELSER

Artikel 52 - Förfrågningar från generalsekreteraren

På anmodan av Europarådets generalsekreterare skall varje hög fördragsslutande part tillhandahålla upplysningar om sätt på vilket dess inhemska lagstiftning säkerställer en effektiv tillämpning av bestämmelserna i denna konvention.

Artikel 53 - Skydd för befintliga mänskliga rättigheter

Ingenting i denna konvention får tolkas som en begränsning av eller en avvikelse från någon av de mänskliga rättigheter och grundläggande friheter som kan vara skyddade i de höga fördragsslutande parternas lagar eller i någon annan konvention i vilken de är parter.

Artikel 54 - Ministerkommitténs befogenheter

Ingenting i denna konvention skall inskränka de befogenheter som tillerkänts ministerkommittén genom Europarådets stadga.

Artikel 55 - Avstående från reglering av tvister i annan ordning

Om det inte finns en särskild överenskommelse, avstår de höga fördragsslutande parterna från att begagna sig av de fördrag, konventioner eller förklaringar som gäller mellan dem för att hänskjuta en tvist rörande tolkningen eller tillämpningen av denna konvention till reglering i annan ordning än vad som föreskrivs i konventionen.

Artikel 56 - Territoriell tillämpning

1. En stat får när den ratificerar, eller när som helst senare, genom en notifikation ställd till Europarådets generalsekreterare, förklara att denna konvention skall, med förbehåll för punkt 4 i denna artikel, tillämpas på alla eller något av de territorier för vilkas internationella förbindelser staten i fråga svarar.
2. Konventionen skall tillämpas på det eller de territorier som anges i notifikationen från den trettonde dagen efter det att Europarådets generalsekreterare mottagit notifikationen.
3. Inom de nämnda territorierna skall dock konventionens bestämmelser tillämpas med hänsyn till vad de lokala förhållandena kräver.
4. En stat, som avgett förklaring enligt punkt 1 ovan, kan när som helst därefter förklara att staten beträffande ett eller flera av de med förklaringen avsedda territorierna erkänner domstolens behörighet att ta emot klagomål från enskilda personer, icke-statliga organisationer eller grupper av enskilda personer i enlighet med artikel 34 i konventionen.

Artikel 57 - Förbehåll

1. Vid undertecknandet av denna konvention eller vid deponering av sitt ratifikationsinstrument kan en stat göra förbehåll med avseende på någon särskild bestämmelse i konventionen, i den mån en lag som då gäller inom statens territorium inte överensstämmer med bestämmelsen. Förbehåll av allmän karaktär tillåts inte enligt denna artikel.
2. Varje förbehåll som görs enligt denna artikel skall innehålla en kort redogörelse för lagen i fråga.

Artikel 58 - Uppsägning

1. En hög fördragsslutande part får inte säga upp denna konvention förrän efter utgången av fem år från dagen för dess ikraftträdande för parten och med iakttagande av en uppsägningstid om sex månader samt genom en notifikation, ställd till Europarådets generalsekreterare, som skall underrätta de övriga höga fördragsslutande parterna om detta.
2. En uppsägning får inte till följd att den ifrågavarande höga fördragsslutande parten blir löst från sina förpliktelser enligt denna konvention såvitt avser åtgärder som skulle kunna utgöra en kränkning av dessa förpliktelser och som kan ha utförts av parten före den dag då uppsägningen blev gällande.
3. En hög fördragsslutande part som upphör att vara medlem av Europarådet upphör på samma villkor att vara part i denna konvention.
4. Konventionen får sägas upp enligt bestämmelserna under punkterna 1-3 beträffande varje territorium för vilket den förklarats tillämplig enligt artikel 56.

Artikel 59 - Undertecknande och ratifikation

1. Denna konvention står öppen för undertecknande av medlemmarna i Europarådet. Den skall ratificeras. Ratifikationsinstrumenten skall deponeras hos Europarådets generalsekreterare.
  2. Konventionen träder i kraft när tio ratifikationsinstrument har deponerats.
  3. För en stat som undertecknat och som senare ratificerar konventionen träder den i kraft den dag då ratifikationsinstrumentet deponeras.
  4. Europarådets generalsekreterare skall underrätta alla medlemmar i Europarådet om konventionens ikraftträdande och om namnen på de höga fördragsslutande parter som har ratificerat den samt om senare deponering av ratifikationsinstrument.
- Upprättad i Rom den 4 november 1950 på engelska och franska, vilka båda texter är lika giltiga, i ett enda exemplar, som skall vara deponerat i Europarådets arkiv. Generalsekreteraren skall sända bestyrkta kopior till var och en av de stater som undertecknat konventionen.

Tilläggsprotokoll till konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna

Undertecknade regeringar, vilka är medlemmar av Europarådet, som är fast beslutna att vidta åtgärder för att gemensamt säkerställa vissa andra rättigheter och friheter än dem som redan finns upptagna i avdelning I i konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, som undertecknades i Rom den 4 november 1950 (nedan kallad "konventionen"), har kommit överens om följande.

Artikel 1 - Skydd för egendom

Varje fysisk eller juridisk person skall ha rätt till respekt för sin egendom. Ingen får berövas sin egendom annat än i det allmännas intresse och under de förutsättningar som anges i lag och i folkrättens allmänna grundsatser. Ovanstående bestämmelser inskränker dock inte en stats rätt att genomföra sådan lagstiftning som staten finner nödvändig för att reglera nyttjandet av egendom i överensstämmelse med det allmännas intresse eller för att säkerställa betalning av skatter eller andra pålagor eller av böter och viten.

Artikel 2 - Rätt till undervisning

Ingen får förvägras rätten till undervisning. Vid utövandet av den verksamhet som staten kan ta på sig i fråga om utbildning och undervisning skall staten respektera föräldrarnas rätt att tillförsäkra sina barn sådan utbildning och undervisning som står i överensstämmelse med föräldrarnas religiösa och filosofiska övertygelse.

Artikel 3 - Rätt till fria val

De höga fördragsslutande parterna förbinder sig att anordna fria och hemliga val med skäligen tidsintervaller under förhållanden som tillförsäkras folket rätten att fritt ge uttryck åt sin mening beträffande sammansättningen av den lagstiftande församlingen.

Artikel 4 - Territoriell tillämpning

En hög fördragsslutande part får vid tidpunkten för undertecknandet eller ratifikationen av detta protokoll eller när som helst därefter till Europarådets generalsekreterare överlämna en förklaring som anger i vilken utsträckning den höga fördragsslutande parten förbinder sig att tillämpa bestämmelserna i protokollet inom de territorier som anges i förklaringen och för vilkas internationella förbindelser den höga fördragsslutande parten svarar.

En hög fördragsslutande part som avgett förklaring enligt föregående stycke får när som helst avge en ny förklaring, som ändrar innehållet i en tidigare förklaring eller bringar tillämpningen av bestämmelserna i detta protokoll att upphöra inom ett visst territorium.

En förklaring som avgetts i enlighet med denna artikel skall anses ha avgetts i enlighet med artikel 56 punkt 1 i konventionen.

Artikel 5 - Förhållande till konventionen

Mellan de höga fördragsslutande parterna skall artiklarna 1, 2, 3 och 4 i detta protokoll anses som tillägg till konventionen och samtliga bestämmelser i konventionen skall tillämpas i enlighet därmed.

Artikel 6 - Undertecknande och ratifikation

Detta protokoll står öppet för undertecknande av de medlemmar av Europarådet som undertecknat konventionen; det skall ratificeras samtidigt med eller efter ratifikationen av konventionen. Protokollet träder i kraft när tio ratifikationsinstrument har deponerats. För en stat som undertecknat och som senare ratificerar protokollet träder det i kraft den dag då ratifikationsinstrumentet deponeras.

Ratifikationsinstrumenten skall deponeras hos Europarådets generalsekreterare, som skall underrätta alla medlemmar om namnen på dem som har ratificerat protokollet.

Upprättat i Paris den 20 mars 1952 på engelska och franska, vilka båda texter är lika giltiga, i ett enda exemplar som skall vara deponerat i Europarådets arkiv. Generalsekreteraren skall sända en bestyrkt kopia till varje regering som undertecknat protokollet.

Protokoll nr 4 till konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, avseende erkännande av vissa andra rättigheter och friheter än dem som redan finns i konventionen och i dess första tilläggsprotokoll

Undertecknade regeringar, vilka är medlemmar av Europarådet, som är fast beslutna att vidta åtgärder för att gemensamt säkerställa vissa andra rättigheter och friheter än dem som redan finns upptagna i avdelning I i konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, som undertecknades i Rom den 4 november 1950 (nedan kallad "konventionen"), och i artiklarna 1-3 i det första tilläggsprotokollet, som undertecknades i Paris den 20 mars 1952, har kommit överens om följande.

Artikel 1 - Förbud mot frihetsberövande på grund av skuldförbindelse

Ingen får berövas friheten enbart på grund av oförmåga att uppfylla en avtalad förpliktelse.

Artikel 2 - Rätt att fritt röra sig

1. Var och en som lagligen befinner sig inom en stats territorium har rätt att fritt röra sig där och att fritt välja sin bosättningsort.
2. Var och en är fri att lämna varje land, inbegripet sitt eget.
3. Utövandet av dessa rättigheter får inte underkastas andra inskränkningar än sådana som är angivna i lag och som i ett demokratiskt samhälle är nödvändiga av hänsyn till statens säkerhet eller den allmänna säkerheten, för att upprätthålla den allmänna ordningen eller förhindra brott eller för att skydda hälsa eller moral eller annans fri- och rättigheter.
4. De rättigheter som anges i punkt 1 får inom vissa bestämda områden också bli föremål för inskränkningar som är angivna i lag och som är försvarliga av hänsyn till det allmänna intresse i ett demokratiskt samhälle.

Artikel 3 - Förbud mot utvisning av medborgare

1. Ingen får utvisas från den stat som han är medborgare i, vare sig genom individuella eller genom kollektiva åtgärder.
2. Ingen får förvägras rätten att resa in i den stat som han är medborgare i.

Artikel 4 - Förbud mot kollektiv utvisning av utlänningar

Kollektiv utvisning av utlänningar är förbjuden.

Artikel 5 - Territoriell tillämpning

1. En hög fördragsslutande part får vid tidpunkten för undertecknandet eller ratifikationen av detta protokoll, eller när som helst därefter, till Europarådets generalsekreterare överlämna en förklaring som anger i vilken utsträckning den förbinder sig att tillämpa bestämmelserna i protokollet inom de territorier som anges i förklaringen och för vilkas internationella förbindelser parten svarar.
2. En hög fördragsslutande part som avgett förklaring enligt föregående punkt får när som helst avge ny förklaring, som ändrar innehållet i en tidigare förklaring eller bringar tillämpningen av bestämmelserna i detta protokoll att upphöra inom ett visst territorium.
3. En förklaring som avgetts enligt denna artikel skall anses ha avgetts i enlighet med artikel 56 punkt 1 i konventionen.
4. En stats territorium på vilket detta protokoll är tillämpligt till följd av denna stats ratifikation eller godkännande av protokollet, liksom varje territorium på vilket protokollet är tillämpligt till följd av en av samma stat avgiven förklaring i enlighet med denna artikel, skall anses som skilda territorier såvitt avser de hänvisningar till en stats territorium som görs i artiklarna 2 och 3.
5. En stat som har avgivit en förklaring enligt punkt 1 eller 2 i denna artikel får när som helst därefter förklara att staten beträffande ett eller flera av de med förklaringen avsedda territorierna erkänner domstolens behörighet att ta emot klagomål från enskilda personer, icke-statliga organisationer eller grupper av enskilda i enlighet med artikel 34 i konventionen vad avser alla eller någon av artiklarna 1-4 i detta protokoll.

Artikel 6 - Förhållande till konventionen

Mellan de höga fördragsslutande parterna skall artiklarna 1-5 i detta protokoll anses som tillägg till konventionen och samtliga bestämmelser i konventionen skall tillämpas i enlighet därmed.

Artikel 7 - Undertecknande och ratifikation

1. Detta protokoll står öppet för undertecknande av de medlemmar av Europarådet som undertecknat konventionen; det skall ratificeras samtidigt med eller efter ratifikationen av konventionen. Protokollet träder i kraft när fem ratifikationsinstrument har deponerats. För en stat som undertecknat och som senare ratificerar protokollet träder det i kraft den dag då ratifikationsinstrumentet deponeras.
2. Ratifikationsinstrumenten skall deponeras hos Europarådets generalsekreterare, som skall underrätta alla medlemmar om namnen på dem som har ratificerat protokollet.

Till bekräftelse härav har undertecknade, därtill vederbörligen befullmäktigade, undertecknat detta protokoll.

Upprättat i Strasbourg den 16 september 1963 på engelska och franska, vilka båda texter är lika giltiga, i ett enda exemplar som skall vara deponerat i Europarådets arkiv. Generalsekreteraren skall sända en bestyrkt kopia till varje stat som undertecknat protokollet.

Protokoll nr 6 till konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, avseende avskaffande av dödsstraffet

Europarådets medlemsstater, som undertecknat detta protokoll till den i Rom den 4 november 1950 undertecknade konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (nedan kallad "konventionen"), som beaktar att den utveckling som skett i flera av Europarådets medlemsstater kännetecknas av en allmän tendens till avskaffande av dödsstraffet, har kommit överens om följande.

Artikel 1 - Avskaffande av dödsstraffet

Dödsstraffet skall vara avskaffat. Ingen får dömas till ett sådant straff eller avrättas.

Artikel 2 - Dödsstraff under krigstid

En stat kan i sin lag föreskriva dödsstraff för handlingar som begåtts under krigstid eller under överhängande krigshot; ett sådant straff skall tillämpas endast i de fall som anges i lagen och i enlighet med dess föreskrifter. Staten skall underrätta Europarådets generalsekreterare om de ifrågavarande föreskrifterna i lagen.

Artikel 3 - Förbud mot avvikelser

Avvikelser enligt artikel 15 i konventionen får inte ske från bestämmelserna i detta protokoll.

Artikel 4 - Förbud mot förbehåll

Förbehåll enligt artikel 57 i konventionen får inte göras beträffande bestämmelserna i detta protokoll.

Artikel 5 - Territoriell tillämpning

1. En stat kan vid tidpunkten för undertecknandet eller när den deponerar sitt ratifikations-, godtagande- eller godkännandeinstrument ange på vilket territorium eller vilka territorier detta protokoll skall vara tillämpligt.
2. En stat kan vid en senare tidpunkt, genom en förklaring ställd till Europarådets generalsekreterare, utsträcka tillämpningen av detta protokoll till ett annat territorium som anges i förklaringen. Med avseende på ett sådant territorium träder protokollet i kraft den första dagen i den månad som följer efter den dag då generalsekreteraren mottog förklaringen.
3. En förklaring som avgetts i enlighet med de båda föregående punkterna kan, med avseende på ett territorium som har angetts i förklaringen, återkallas genom en underrättelse ställd till generalsekreteraren. Återkallelsen gäller från den första dagen i den månad som följer efter den dag då generalsekreteraren mottog underrättelsen.

Artikel 6 - Förhållande till konventionen

Mellan de stater som är parter i konventionen skall artiklarna 1-5 i detta protokoll anses som tillägg till konventionen och samtliga bestämmelser i konventionen skall tillämpas i enlighet därmed.

Artikel 7 - Undertecknande och ratifikation

Detta protokoll står öppet för undertecknande av de medlemsstater i Europarådet som har undertecknat konventionen. Det skall ratificeras, godtas eller godkännas. En medlemsstat får inte ratificera, godta eller godkänna detta protokoll om den inte samtidigt eller tidigare har ratificerat konventionen. Ratifikations-, godtagande- eller godkännandeinstrument skall deponeras hos Europarådets generalsekreterare.

Artikel 8 - Ikraftträdande

1. Detta protokoll träder i kraft den första dagen i den månad som följer efter den dag då fem av Europarådets medlemsstater har uttryckt sitt samtycke till att vara bundna av protokollet i enlighet med bestämmelserna i artikel 7.
2. I förhållande till en medlemsstat som senare uttrycker sitt samtycke till att vara bunden av protokollet träder det i kraft den första dagen i den månad som följer efter den dag då ratifikations-, godtagande- eller godkännandeinstrumentet deponerades.

Artikel 9 - Depositariens uppgifter

Europarådets generalsekreterare skall underrätta rådets medlemsstater om

- a) undertecknande,
- b) deponering av ratifikations-, godtagande- eller godkännandeinstrument,
- c) dag för detta protokolls ikraftträdande enligt artiklarna 5 och 8,
- d) andra åtgärder, notifikationer eller underrättelser som rör detta protokoll.

Till bekräftelse härav har undertecknade, därtill vederbörligen befullmäktigade, undertecknat detta protokoll.

Upprättat i Strasbourg den 28 april 1983 på engelska och franska, vilka båda texter är lika giltiga, i ett enda exemplar som skall deponeras i Europarådets arkiv. Europarådets generalsekreterare skall sända en bestyrkt kopia till varje medlemsstat i Europarådet.

Protokoll nr 7 till konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna

Europarådets medlemsstater, som undertecknat detta protokoll,

som är fast beslutna att vidta ytterligare åtgärder för att gemensamt säkerställa vissa rättigheter och friheter genom konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna undertecknad i Rom den 4 november 1950 (här nedan kallad "konventionen"), har kommit överens om följande.

Artikel 1 - Rättssäkerhetsgarantier vid utvisning av utlänningar

1. En utlänning som lagligen är bosatt på en stats territorium får inte utvisas därifrån utom efter ett i laga ordning fattat beslut och skall tillåtas att
  - a) framlägga skäl som talar mot utvisningen,
  - b) få sin sak omprövad och
  - c) för dessa ändamål företrädas genom ombud inför vederbörande myndighet eller inför en eller flera av denna myndighet utsedda personer.
2. En utlänning kan utvisas innan han utövar sina rättigheter enligt punkt 1.a, b och c i denna artikel, när utvisningen är nödvändig i den allmänna ordningens intresse eller motiveras av hänsyn till den nationella säkerheten.

Artikel 2 - Rätt till överklagande i brottmål

1. Var och en som dömts av domstol för brottslig gärning skall ha rätt att få skuldfrågan eller påföljden omprövad av högre domstol. Utövändet av denna rätt, inbegripet grunderna för dess utövande, skall regleras i lag.
2. Undantag från denna rätt får göras i fråga om mindre grova gärningar, enligt föreskrift i lag, eller i de fall då vederbörande har dömts i första instans av den högsta domstolen eller har dömts efter det att en frikännande dom har överklagats.

Artikel 3 - Gottgörelse vid felaktig dom

Har en lagkraftvunnen dom, varigenom någon dömts för brottslig gärning, senare upphävts, eller har nåd beviljats, på grund av en ny eller nyuppdagad omständighet, som styrkt att domen var felaktig, skall den som undergått straff till följd av domen gottgöras i enlighet med den berörda statens lag eller praxis, om det inte visas att det helt eller delvis berott på honom själv att den tidigare ej kända omständigheten inte blivit uppdagad i tid.

Artikel 4 - Rätt att inte bli lagförd eller straffad två gånger

1. Ingen får lagföras eller straffas på nytt i en brottmålsrättegång i samma stat för ett brott för vilket han redan blivit slutligt frikänd eller dömd i enlighet med lagen och rättegångsordningen i denna stat.
2. Bestämmelserna i föregående punkt skall inte utgöra hinder mot att målet tas upp på nytt i enlighet med lagen och rättegångsordningen i den berörda staten, om det föreligger bevis om nya eller nyuppdagade omständigheter eller om ett grovt fel har begåtts i det tidigare rättegångsförfarandet, vilket kan ha påverkat utgången i målet.
3. Avvikelse får inte ske från denna artikel med stöd av artikel 15 i konventionen.

Artikel 5 - Likställdhet mellan makar

Makar skall vara likställda i fråga om rättigheter och ansvar av privaträttslig natur inbördes samt i förhållande till sina barn, i fråga om äktenskapet, under äktenskapet och i händelse av dess upplösning. Denna artikel skall inte hindra staterna att vidta sådana åtgärder som är nödvändiga i barnens intresse.

Artikel 6 - Territoriell tillämpning

1. En stat kan vid tidpunkten för undertecknandet eller när den deponerar sitt ratifikations-, godtagande- eller godkännandeinstrument ange på vilket territorium eller vilka territorier detta protokoll skall vara tillämpligt samt ange i vilken utsträckning den åtar sig att tillämpa protokollets bestämmelser på detta territorium eller dessa territorier.
2. En stat kan vid en senare tidpunkt, genom en förklaring ställd till Europarådets generalsekreterare, utsträcka tillämpningen av detta protokoll till ett annat territorium som anges i förklaringen. Med avseende på ett sådant territorium träder protokollet i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period på två månader från den dag då generalsekreteraren mottog förklaringen.
3. En förklaring som avgetts i enlighet med de båda föregående punkterna kan, med avseende på ett territorium som har angetts i förklaringen, återkallas eller ändras genom en underrättelse ställd till generalsekreteraren. Återkallelsen eller ändringen gäller från den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period på två månader från den dag då generalsekreteraren mottog underrättelsen.
4. En förklaring som avgetts enligt denna artikel skall anses ha avgetts i enlighet med artikel 56, punkt 1 i konventionen.

5. En stats territorium, på vilket detta protokoll är tillämpligt till följd av denna stats ratifikation, godtagande eller godkännande, liksom varje territorium, på vilket protokollet är tillämpligt till följd av en av samma stat avgiven förklaring med stöd av denna artikel, får betraktas som särskilda territorier när det gäller hänvisningen i artikel 1 till en stats territorium.

6. En stat som har avgivit en förklaring enligt punkt 1 eller 2 i denna artikel får när som helst därefter förklara att staten beträffande ett eller flera av de med förklaringen avsedda territorierna erkänner domstolens behörighet att ta emot klagomål från enskilda personer, icke-statliga organisationer eller grupper av enskilda i enlighet med artikel 34 i konventionen vad avser artikel 1 till 5 i detta protokoll.

Artikel 7 - Förhållande till konventionen

Mellan de stater som är parter i konventionen skall bestämmelserna i artiklarna 1-6 i detta protokoll anses som tillägg till konventionen och samtliga bestämmelser i konventionen skall tillämpas i enlighet därmed.

Artikel 8 - Undertecknande och ratifikation

Detta protokoll står öppet för undertecknande av de medlemsstater i Europarådet som har undertecknat konventionen. Det skall ratificeras, godtas eller godkännas. En medlemsstat i Europarådet får inte ratificera, godta eller godkänna detta protokoll utan tidigare eller samtidig ratifikation av konventionen. Ratifikations-godtagande- eller godkännandeinstrumenten skall deponeras hos Europarådets generalsekreterare.

Artikel 9 - Ikraftträdande

1. Detta protokoll träder i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period på två månader efter den dag då sju av

Europarådets medlemsstater har uttryckt sitt samtycke till att vara bundna av protokollet i enlighet med bestämmelserna i artikel 8.

2. I förhållande till en medlemsstat som senare uttrycker sitt samtycke till att vara bunden av protokollet träder detta i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period på två månader efter dagen för deponeringen av ratifikations-, godtagande- eller godkännandeinstrumentet.

Artikel 10 - Depositariens uppgifter

Europarådets generalsekreterare skall underrätta alla Europarådets medlemsstater om:

a) undertecknande,

b) deponering av ratifikations-, godtagande- eller godkännandeinstrument,

c) dag för detta protokolls ikraftträdande enligt artiklarna 6 och 9,

d) andra åtgärder, notifikationer eller förklaringar som rör detta protokoll.

Till bekräftelse härav har undertecknade, därtill vederbörligen befullmäktigade, undertecknat detta protokoll.

Upprättat i Strasbourg den 22 november 1984 på engelska och franska, vilka båda texter är lika giltiga, i ett enda exemplar som skall deponeras i Europarådets arkiv. Europarådets generalsekreterare skall sända en bestyrkt kopia till varje medlemsstat i Europarådet.

Protokoll nr 13 till konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, avseende avskaffande av dödsstraffet under alla omständigheter

Europarådets medlemsstater, som har undertecknat detta protokoll, som är övertygade om att allas rätt till liv är ett grundläggande värde i ett demokratiskt samhälle och att avskaffandet av dödsstraffet är nödvändigt för skyddet av denna rättighet och för det fulla erkännandet av alla människors inneboende värdighet, som önskar stärka det skydd av rätten till livet som garanteras av konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, vilken undertecknades i Rom den 4 november 1950 (nedan kallad "konventionen"), som beaktar att protokoll nr 6 till konventionen om avskaffande av dödsstraffet, som undertecknades i Strasbourg den 28 april 1983, inte utesluter dödsstraff för handlingar som begåtts under krigstid eller under överhängande krigshot, som är fast beslutna att ta det avgörande steget för att avskaffa dödsstraffet under alla omständigheter, har kommit överens om följande.

Artikel 1 - Avskaffande av dödsstraffet

Dödsstraffet skall vara avskaffat. Ingen får dömas till ett sådant straff eller avrättas.

Artikel 2 - Förbud mot avvikelser

Avvikelser enligt artikel 15 i konventionen får inte ske från bestämmelserna i detta protokoll.

Artikel 3 - Förbud mot förbehåll

Förbehåll enligt artikel 57 i konventionen får inte göras beträffande bestämmelserna i detta protokoll.

Artikel 4 - Territoriell tillämpning

1. En stat kan vid tidpunkten för undertecknandet eller när den deponerar sitt ratifikations-, godtagande- eller godkännandeinstrument ange på vilket territorium eller vilka territorier detta protokoll skall vara tillämpligt.

2. En stat kan vid en senare tidpunkt, genom en förklaring ställd till Europarådets generalsekreterare, utsträcka tillämpningen av detta protokoll till ett annat territorium som anges i förklaringen. Med avseende på ett sådant territorium träder protokollet i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av en tid av tre månader räknat från den dag då generalsekreteraren mottog förklaringen.

3. En förklaring som avgetts i enlighet med de båda föregående punkterna kan, med avseende på ett territorium som har angetts i förklaringen, återkallas eller ändras genom en underrättelse ställd till generalsekreteraren. Återkallelsen eller ändringen gäller från den första dagen i den månad som följer efter utgången av en tid av tre månader räknat från den dag då generalsekreteraren mottog underrättelsen.

Artikel 5 - Förhållande till konventionen

Mellan de stater som är parter i konventionen skall artiklarna 1-4 i detta protokoll anses som tillägg till konventionen och samtliga bestämmelser i konventionen skall tillämpas i enlighet därmed.

Artikel 6 - Undertecknande och ratifikation

Detta protokoll står öppet för undertecknande av de medlemsstater i Europarådet som har undertecknat konventionen. Det skall ratificeras, godtas eller godkännas. En medlemsstat får inte ratificera, godta eller godkänna detta protokoll om den inte samtidigt eller tidigare har ratificerat konventionen. Ratifikations-, godtagande- eller godkännandeinstrument skall deponeras hos Europarådets generalsekreterare.

Artikel 7 - Ikraftträdande

1. Detta protokoll träder i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av en tid av tre månader räknat från den dag då tio av

Europarådets medlemsstater har uttryckt sitt samtycke till att vara bundna av protokollet i enlighet med bestämmelserna i artikel 6.

2. I förhållande till en medlemsstat som senare uttrycker sitt samtycke till att vara bunden av protokollet träder det i kraft den första dagen i den

månad som följer efter utgången av en tid av tre månader räknat från den dag då ratifikations-, godtagande- eller godkännandeinstrumentet deponerades.

Artikel 8 - Depositariens uppgifter

Europarådets generalsekreterare skall underrätta alla Europarådets medlemsstater om

- a) undertecknande,
- b) deponering av ratifikations-, godtagande- eller godkännandeinstrument,
- c) dag för detta protokolls ikraftträdande enligt artiklarna 4 och 7,
- d) andra åtgärder, notifikationer eller underrättelser som rör detta protokoll.

Till bekräftelse härav har undertecknade, därtill vederbörligen befullmäktigade, undertecknat detta protokoll.

Upprättat i Vilnius den 3 maj 2002 på engelska och franska, vilka båda texter är lika giltiga, i ett enda exemplar som skall deponeras i Europarådets arkiv. Europarådets generalsekreterare skall överlämna en bestyrkt kopia till varje medlemsstat i Europarådet. Lag (2003:74).